

УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА СИМВОЛІКА В КОНТЕКСТІ ІСТОРИЧНОЇ ПРАВДИ

Наталія СОВІНСЬКА

Copyright © 2003

Історія розпорядилась так, що багато синів і дочок України опинилися за кордоном. За офіційними даними I (21–24 серпня 1992 р.), II (21–24 серпня 1997 р.), та III (18–20 серпня 2001р.) Всесвітніх форумів українців, що відбувалися в Києві, сьогодні українці проживають у 42 країнах світу. За неофіційними даними, їх чисельність, дорівнює майже 2/3 етнічних українців у нашій державі, яких, за переписом 2001 року, є понад 37 мільйонів осіб. Водночас загальна чисельність етносу нині сягає 60–80 мільйонів. Отож українська діаспора найбільша у світі. Ця сумна статистика свідчить про драматичне минуле українського народу.

Тоталітарний режим радянської влади завдав Україні непоправних втрат. По-перше, штучним голодомором 1932–1933 років знищено понад 10 мільйонів українців. По-друге, внаслідок важких соціально-економічних умов, жорстоких переслідувань національно-патріотичних сил за кордоном опинилася значна частина української еліти: вчених, громадсько-політичних діячів, письменників, художників, вояків армії С. Бандери, а ті, хто не підкорився режиму, були вислані до Сибіру на каторжні роботи. По-третє, майже повністю, крім західних областей України, знищено духовність і силою насаджено християнство під патронатом Московського патріархату. По-четверте, узурповано економіку України політикою так званої “спеціалізації, концентрації та кооперації виробництва”, у результаті чого вона стала аграрним додатком московської імперії: усі важливі

стратегічні промислові об’єкти будувалися лише в Росії, а в Україні свідомо і планомірно розміщувалися переважно окремі цехи від цих об’єктів. По-п’яте, остаточно було знищено та заборонено українську символіку; натомість силоміць насаджено червоний прапор як символ кровожерності “диктатури пролетаріату”.

Зазначені передумови негативно впливали і впливають на утвердження Української держави як самостійної і незалежної. Це наочно підтверджує вкрай суперечливий партійний спектр різноспрямованих політичних сил. Ось чому є нагальна потреба ще раз сказати про те, що українська символіка має глибокі історичні корені, безпосередньо стосується культурних надбань українського народу і справедливо належить саме йому.

Незаперечним є той факт, що цю символіку дбайливо зберігали і зберігають сьогодні ті українці, які проживають за межами Батьківщини. Завдяки їй вони репрезентували цілому світу свою Неньку-Україну. У боротьбі думок і поглядів вона була прийнята Верховною Радою України у 1992 році. Очевидці цих подій констатують: “Пригадуються недавні суперечки в нашому парламенті: чи народні ці символи? Ідеологічне запаморочення одних і породжений тоталітаризмом страх інших не давали змоги багатьом співвітчизникам відверто заявити: так, це справді українські народні символи, це – сконцентрована суть української культури, це головні її атрибути, яким не десятки, не сотні, а тисячі років” [1, с. 9].

Українська держава з давніх-давен і дотепер розвивається під символами жовто-блакитного прапора і герба трійці (тризуба). Під цими святинями сьогодні відроджується українська культура, що має кількатисячолітню історію.

Прапор як символ єдності відповідної групи прадавніх людей виник ще за античних часів. В Україні він має свою історію, що бере початок з часів язичництва, а пізніше – Київської Русі. Як стверджують історики, перші знамена (ткани полотнища, прикріплені до жердини) з'явилися ще у Стародавньому Китаї в XII столітті до н. е. Перші українські стяги замайорили в IX столітті, переважно це були князівські знамена.

Процес остаточної стабілізації державних символів почався в Україні з середини XIX століття. Поняття національного прапора остаточно сформувалося на початку XX століття під впливом національно-визвольних рухів у Галичині, а згодом набуло поширення і на східноукраїнських землях. На прапорах за часів України-Русі здебільшого зображували небесні світила, хрести, княжі знаки – тризуби, двозуби. Тоді ж поширюються колірні поєднання на символах. Крім того, виготовляються князівські стяги, котрі широко вшановуються. Так, скажімо, військо князя не вирушало без стяга у похід і не розпочинало без нього битви.

Зарубіжна енциклопедія українознавства свідчить, що стяг України-Русі “був переважно із золотим тризубом того чи іншого великого князя, а пізніше корогва Руського Королівства (галицько-волинської доби) – блакитна із золотим левом”. На рубежі XIII–XIV століть з'явилися клиноподібні полотнища, на яких “здебільшого вживаним кольором був червоний, далі – білий і блакитний, рідко – жовтий”. Домінування жовтого та блакитного кольорів (з різними тінюваними гамами) на прапорах України-Русі простежується з періоду прийняття християнства. З часом цих два кольори набувають значення державних.

Із часів козаччини жовто-блакитне поєднання кольорів поступово починає домінувати на українських корогвах, прапорах і клейнодах. Протягом XVIII століття тривала уніфікація кольорів і зображень на стягах козацьких полків. Жовто-сині козацькі знамена зображені на картині І. Рєпіна “Запорожці пишуть листа турецькому султанові”, консультантом якого був Д. Яворницький, та на знаменитому полотні М. Івасюка “В'їзд Богдана Хмельницького в Київ у 1649 році”.

Уявлення про національну символіку поширювалося головним чином завдяки зв'язкам Східної України з Галичиною, котра тоді належала до Австрійської імперії. Процес відбувався не без труднощів. Почалися суперечки між прихильниками жовто-блакитного прапора і тими, хто хотів мати за національну барву червону або малинову.

Жовто-блакитний прапор став етнічним символом українського населення в Австрійській імперії під час революції 1848–49 роках. Є свідчення про те, що граф Стадіон, австрійський намісник у Львові, запросив до себе у резиденцію представників Галицької Русі і передав їм жовто-синій прапор як подарунок від матері імператора Австро-Угорщини Франца-Йосифа. Вона, за словами графа, вишила його сама. Обрані кольори відповідали гербу руських галицьких князів, де був зображений золотий лев на синьому тлі. Цим прапором згодом користувалися жителі Галицької та Угорської Закарпатської Русі.

Першу спробу створити жовто-блакитний прапор з двох горизонтальних смуг приблизно сучасної форми здійснила Головна Руська Рада, котра почала боротьбу за відродження української нації ще навесні 1848 р. А восени цього ж року у Львові було проголошено українською емблемою герб Романовичів – золотого лева на блакитному тлі. У червні 1848 на міській ратуші Львова вперше замайорів жовто-блакитний прапор.

Особливого розмаху процеси використання жовто-блакитного прапора набули під час 50-х роковин від дня смерті Тараса Шевченка. Святкування ж 100-літнього ювілею від дня народження Великого Кобзаря ознаменувалося ще ширшим використанням жовто-блакитного прапора. Його кольори супроводжували ці врочистості не лише в Україні (як Правобережній, так і Лівобережній), а й у Москві, Петербурзі, Оренбурзі, Омську, Відні, Празі, Варшаві, Кракові та інших містах.

Поштовхом до поширення жовто-блакитної символіки стала лютнева революція 1917 року в Росії, після чого національно-визвольний рух вийшов на новий рівень. Так, 25 березня 1917 р. у Петрограді відбулася грандіозна маніфестація українців. Як повідомляли російські газети, над 20-тисячним натовпом майорів український січовий прапор. Коли, після проголошення Центральною Радою II Універсалу, почалося утворення символіки, то ніяких дискусій щодо вибору прапора не було. Однозначно всі висловилися саме за жовто-синє поєднання кольорів.

З утворенням Української Народної Республіки Центральна Рада в Києві 22 березня 1918 р. ухвалила Закон про Державний прапор республіки – він був жовто-блакитним. 24 серпня 1991 р. відбулося проголошення Акта про незалежність України, і над будинком Верховної Ради замаюрів жовто-синій прапор. І це справедливо. Адже саме ці кольори зорієнтовані на історичну місію української нації і водночас підтримують традиції побудови незалежної держави на нашій землі. 28 січня 1992 р. сесія Верховної Ради України прийняла постанову про Державний прапор України. Ним став національний жовто-синій стяг. Під ним Україна є членом Організації Об'єднаних Націй, об'єднує всіх українців світу в єдину родину. Без нього неможливо увійти рівноправним членом у світове співтовариство.

Отже, жовто-синій прапор історично належить саме українському народу. Він символізує лише наші добрі традиції: блакитний колір – це символ води, а жовтий – символ світла, чоловічого начала природи. Саме їх злиття, гармонійне поєднання в уяві наших далеких предків відображало першопочаток життя на Землі.

Важливою складовою символіки кожної країни є емблема. Українська національна емблема – тризуб – має давню історію, традицію і значення. Так, з давніх історичних джерел відомо, що в грецькій міфології тризуб був символом могутності й сили над морями, морськими хвилями, Богом яких був Посейдон. Подібну функцію у стародавній римській міфології виконував Нептун. За німецькими джерелами тризуб – це символ голуба, котрий злітає з неба як символ Святого Духа. Французькі дослідники пояснюють тризуб як знак свободи. Деякі з російських учених вважають, що тризуб – це сполучення двох літер “В” та “О”, що зображує два імені правителів Київської Русі – святого Володимира та святої Ольги.

Окремі історики пояснюють тризуб як символ старохристиянської традиційної церкви, або “порталу”, тобто головного входу до храму, чи як знак влади візантійських монархів. В українській міфології він був символом “охорони від злого”, “доброї сили”, хоробрості й відваги. Вихідно ця міфологія поширилася на Закарпатті та Гуцульщині. Тризуби, як пам'ятки староукраїнської культури, збереглися у різних формах і згодом поширилися на всю територію України. Завдяки Київській Русі тризуб став відомим і в країнах Європи – Скандинавії, Шотландії і Данії. Його зображено на старому варязькому мечі та на надгробній плиті шведського короля святого Еріка, який правив Швецією в 1150–1160 роках і був династично споріднений з Рюриковичами у Київській Державі.

Українські та іноземні науковці, передусім М. Грушевський, М. Міллер, М. Андрусак, П. Раулевен, А. Ільїн та інші, стверджують, що тризуб прийшов в Україну з Візантійської імперії, через грецькі, тобто візантійські колонії Пантикапей, Ольвію, Херсонес, що знаходилися в IX-X столітті на північному узбережжі Чорного (в ті часи Руського) та Азовського (Сурозького) морів, тобто на сучасному Примор'ї України між гирлом річок Дону та Дунаю. Саме тут, на території Босфорського чи Понтійського царства (122–261 роки) знайдено монети з витисненим тризубом.

Друга гіпотеза стверджує, що, імовірно, тризуб принесли з собою в Україну скандинавські варяги, які допомагали староукраїнським племенам з'єднуватися. Тоді й виник більш модерний державний організм із династією Рюриковичів, хоча в так званій Луговій Могилі біля Олександрівська, що на Запоріжжі, знайдено бронзовий тризуб, що датується III–IV століттям від народження Христа. Отож, двозуб (зображений на так званих "дармовісах", знайдених у Рюриковому Городищі в Новгородській землі на півночі) пізніше замінив тризуб. Перша звітка про останній тризуб у Київській Русі описана в болгарському літописі Танасії у XIV столітті. Тут зображено малюнок староукраїнського лицарського тризуба князя Святослава Ігоровича Завойовника (957–972 роки) під час походу на Візантію. Він переходив зі своїми воїнами через територію Болгарії. У 971 році ним було обложено місто Доростол. Дослідники встановили, що на списках воїнів (їх закінченнях) були тризуби.

Як династичний знак, тризуб став державним гербом у X–XIII століттях. Тоді тризуби з'являються на київських староукраїнських срібних і золотих монетах – гривнях – князя святого Володимира Великого (980–1015) та його послідовників: князя Святополка Окаяного (1015–1019), Ярослава Мудрого (1019–1054), Ізяслава I (1054–1078), Мстислава I

Хороброго Тьмутараканського (987–1036), Святополка II Ізяславича (1093–1113), Великого Князя Володимира Мономаха (1113–1125) та інших. Не можна обминути і той факт, що в цей період існують і двозуби – за князя Всеволода I (1019–1093) та князя Всеволода II Ольговича (1139–1146).

Були тризуби також на печатках Київської княжої держави, зокрема на печатці при акті договору з греками 944 р. За володіння на київському троні князя Ігоря (912–945) є тризуб і на намогильній плиті французької королеви Анни (1051–1062) – дружини французького короля Генріха I (1008–1061), яка була донькою Ярослава I Мудрого. Можна бачити тризуби й на старих церковних керамічних плитах храму столичного міста Києва: Десятиної церкви (985–995) та в церквах Чернігова, Остера, Володимира Волинського, а також на стінах княжого замку в Гродно, як і на тогочасній зброї, рукописах та інших предметах – княжих перстенцях, поясах тощо.

В історії України-Русі тризуб має широке всенаціональне значення. Він символізує найбільш блискучий і могутній період української історії, тобто часу, коли староукраїнська княжа держава була на вершині своєї могутності в Європі, коли в Україні було урядово введено і визнано як державну християнську релігію (988), коли члени Київської династії увійшли в подружні зв'язки з наймогутнішими на той час родами – династіями таких держав, як Візантія, Франція, Німеччина, Данія, Швеція, Угорщина, Польща, Норвегія та ін. Це був час, коли в Україну повним руслом пливла культура й цивілізація наймогутнішої тоді європейської держави – Візантії-Греції, а також Болгарії та багатьох держав Західної Європи, Скандинавії і Грузії на Кавказі, та коли всі культурні впливи перехрещувалися саме в Україні.

Після занепаду великокняжої Київської імперії у XIII столітті (близько 1240 р.),

коли татарський хан підкорив собі майже всю центральну територію України, інші території України-Русі – Галицько-Волинські – сформовані в окрему державу на чолі з династією Ростиславовичів, після Романовичів, вживали своїх гербових родових знаків аж до початку XIV століття. Згодом у Галицько-Волинській державі виник новий Державний герб – лев, відомий на державних печатках королів Лева (1264–1323) та Андрія (1323–1340), Юрія II (1341–1371) та Володимира Опольського (1372–1378). Хоч до Волинсько-Галицької держави належала й частина Київської Русі (до Дніпра), все ж гербом держави був і надалі лев, а не тризуб. Воночас занепад Галицько-Волинської держави 1349 року і бездержавний період України аж до 1648 року, коли постала зовсім нова за формою правління й соціальним виглядом держава (аж до 1764 р.), Державним гербом була постать козака, а не лев чи тризуб.

У зв'язку з конструктивною перебудовою Австро-Угорської монархії (всередині XIX століття), коли українці, як і угорці, чехи, поляки та хорвати, 10 квітня 1848 року створили своє національне представництво – Галицьку “Головну Руську Раду”, було встановлено національним гербом за історичною традицією галицької державності з XIII–XIV століть золотого лева на синьому тлі. Тоді теж прийнято національний жовтосиній прапор і Національний гімн. Печаті згаданих князів з левом відомі на документах 1316 та 1334 років.

Відродження старої державної емблеми та звернення до традиції Велико-Княжої (королівської) доби було помітним досягненням тогочасної (1848 рік) політичної думки українців, які перебували під Австрією. Цей початок галицьких українців мав вплив і на конституційне встановлення державного герба Західноукраїнської Народної Республіки у контексті створення Галицької держави XIII–XIV століть. Із січня 1919 року

встановлено та законом оформлено герб цієї Республіки – золотий лев на синьому тлі. На Центральних і Східних українських землях уряд Української Народної Республіки, спираючись на основний клас українського народу – селянство, вважав необхідним створити такий національний герб українського народу, який би символізував хліборобський найчисельніший стан усього народного загалу.

Однак серед урядових і наукових кіл були прихильники встановлення герба України за історичною традицією. Вирішити це питання покликана була створена при українському уряді за вимогою Генерального Секретаріату Освіти спеціальна геральдична комісія під головуванням професора Д. Антоновича, котра готувала проектні версії національного прапора та герба. Члени комісії висунули п'ять проектів. Перший відображав Архистратига Михаїла з піднесеним угорю мечем перемоги – як символ Київської Землі і роду князів Мономаховичів. Другий пропонував герб Війська Запорізького – козака з мушкетом, як останній герб незалежної Української держави з доби Козаччини. Третій більше копіював стиль французького герба, тому що на синьому тлі зображував декоративну золоту літеру “У” й символізував офіційну назву країни – “Україна”, або літери “УНР”, призначені для офіційної назви новопосталої держави – “Української Народної Республіки”. Четвертий відображав блакитний щит з 30 золотими зірками для 30 історичних земель України, згідно з новозапроектованим адміністративним поділом України, що був затверджений згодом законом. Цей проект нагадував герб Сполучених Штатів Америки. П'ятий проект належав професору М. Грушевському і зображував на блакитному полі золотий плуг як “символ творчої мирної праці в новій Україні...”.

З усіх проектів герб М. Грушевського заслуговував на увагу і мав бути затверджений на весні 1918 року. Однак він не був прийнятий остаточно, головню через

заперечення доктора І. Іванцева (члена Геральдичної Комісії при Головній Команді Легіону УСС 1914–18 років). Саме він написав науково обґрунтоване протестування. Тоді професор Д. Антонович запропонував шостий варіант Державного герба – тризуб, як історичний герб Київської держави з 800-літньою історією, тобто доби найбільшої могутності України, коли до складу України-Русі входили всі українські (руські) землі. У такий спосіб тризуб став символом соборності України і був прийнятий Центральною Радою в грудні 1917 року. Після цього він зайняв своє почесне місце на першому державному банкноті Української Народної Республіки – 100 карбованців, видрукуваних 24 грудня 1917 р.

Проте законодавчо схвалено тризуб лише 18 січня 1918 року як державну емблему на першому воєнно-морському прапорі Української Народної Республіки. Державний герб зайняв місце на блакитному тлі національного прапора, причому на середньому зубі герба був викладений хрестик, вміщення якого у гербі вимагало українське моряцтво через свою найвищу устанovu – Українську морську Раду.

Перший закон про український державний герб був проголошений формально 1 березня 1918 року, однак тоді не було подано точного опису цієї української державної емблеми. Сталося це лише 22 березня 1918 року: Державна емблема – тризуб – був вміщений в оливковий вінок, як цього бажав професор М. Грушевський у своєму проекті майбутнього Державного герба. Оливковий вінок мав символізувати всенациональне примирення і спокій. Барви для цього герба були взяті із галицького крайового герба, схваленого у 1918 році. Як нова державна емблема, тризуб був точно оформлений українським митцем, професором В. Кричевським. Після виготовлення він здобув широке, загальнодержавне і народне використання: на державних печатках, українських державних банк-

нотах, поштових марок, для одностроїв українських збройних, суходільних, морських і повітряних сил, дипломатичної та канцелярної служби, виготовлення паспортів, настінних таблиць. Тризуб уведено у цілу низку українських державних службових прапорів, затверджених державною Геральдичною Комісією при Міністерстві Морських Справ (влітку 1918 р.).

Державний герб України – тризуб – за проектом професора В. Кричевського, у вигляді так званої малої форми, найчастіше вживався в Українській державі. Його можна зустріти і на українських поштових марках (провізоріях) Київської Поштової Округи; він відомий у філателістичній класифікації тризубів – надруків на поштових російських марках (під назвою “Київ III”). Композиція великого формату тризуба створена від “малого герба” також професором В. Кричевським.

Після проголошення Соборності Української Народної Республіки, тобто злуки Західної Української Народної Республіки з УНР 22 січня 1919 року тризуб став гербом і для Західних Областей УНР (Галичина, Буковина, Закарпаття) та був вміщений у крайовий герб Західної України. Таку композицію тризуба з гербом Галичини (левом) та гербом Київщини (Архистратигом Михаїлом) можна бачити на поштових марках та повістках Західних Областей УНР (Галицької Держави) з 1920 року (видані у Відні на замовлення тодішнього Галицького уряду).

У 1919 році за розпорядженням уряду Західних Областей УНР виготовлено серію державних поштових марок вартістю 10, 20, 50 сотників та 1 і 10 крон, де посередині вміщено герб: архангела Михаїла з мечем, який перед собою тримає щит із галицькою емблемою – левом. У верхній частині герба над головою архангела вміщено тризуб, що домінує над Архангелом Михаїлом – знаменом Київщини (Придніпрянської

України), та левом – гербом Галицької Землі. Як державний герб тризуб був відображений на перших поштових марках України, – так званих шагівках (вартістю 10–50 шагів), виданих у липні 1918 року, на розмінних державних грошових шагах, виданих 17 квітня 1918 р., згодом на банкнотах (10, 25, 50, 100, 250, 1000 карбованців) протягом 1918–1919 років, і приблизно тоді ж (1919–1920 роки) – на банкнотах у 2, 5, 10, 100, 500, 1000 та 2000 гривень.

У 1939 році тризуб як Державний герб увійшов до складу державної емблеми Новопосталої (15 березня 1939 р.) Карпатської України, котра стала самостійною республікою після розпаду Чехословацької Республіки. За конституцією Карпатської України від 15 березня 1939 року, після рішення третьої сеймової сесії, Державним гербом став тогочасний крайовий герб – чорний ведмідь на срібному тлі в лівій частині герба та чотири сині й золоті (жовті) смуги у правому полі з тризубом святого Володимира Великого із хрестом на середньому зубі на верхній синій смузі. Як підтвердила історія, тризуб донині є символом незалежності, соборності та могутності української нації, її найвищим державним знаменом і символом української державної ідеї перед сучасним світом.

Важливою складовою і невід’ємною частиною української символіки є її національний гімн. Сучасна цивілізація вимагає від кожного народу мати свій герб, прапор і гімн як невід’ємні складові його культури. Гімн – це урочистий музичний твір на вірші програмного характеру. Історія різних народів знає гімни державні, революційні, військові, релігійні, на честь видатних подій, героїв тощо. Їм належить важливе місце в суспільно-політичному житті нації як важливому засобу масової агітації та її згуртування. Оскільки гімни розраховані на загальне сприймання і виконання, то їм властива образність тексту, широка урочиста мелодійність, розмірений (здебільшого маршовий) ритм.

Виникнення гімну “Ще не вмерла Україна”, спочатку як поетичного твору, а згодом як пісні, пов’язане із суспільно-політичними умовами, в яких жив український народ у 60-ті роки XIX століття. Це був період зростання національно-визвольного руху на східних і західних українських землях. Нагадаємо, що ще в недалекому минулому за виконання цієї пісні-гімну, за поширення її тексту слідувало суворе покарання. Згаданий вірш був заборонений і не входив до жодних видань. І лише наприкінці 1981 року над відновленою могилою автора слів, поета Павла Чубинського, на Книшевому кладовищі у Борисполі пісня воскресла з мертвих – зазвучала у виконанні народного хору під орудою Леопольда Ященка. Її підхопила численна громада тих, хто прийшов поклонитися пам’яті вірного сина українського народу.

Народився П. Чубинський 15 (27) січня 1839 року на хуторі Чубинського (тепер с. Нова Олександрівка Бориспільського району Київської області). Закінчив Київську гімназію, а потім став студентом юридичного факультету Петербурзького університету. Ще в студентські роки глибоко зацікавився життям українського народу, його звичаями, побутом, усною творчістю. Під час літніх канікул їздив Україною, записував народні пісні, обряди. 28 лютого 1861 року (це був останній рік навчання) П. Чубинський, разом з іншими студентами, з великим сумом супроводжував труну Тараса Шевченка до могили. Підготував промову, котру згодом опублікував у пресі. Це було палке звернення, пройняте вірою в те, що слово і справа великого поета не загинуть.

П. Чубинський, закінчивши університет, повернувся в Україну. Багато подорожував рідним краєм, поширював вірші Кобзаря, співав разом із селянами українські і революційні пісні. Він своїми очима бачив страждання українського народу. У липні 1862 року, разом з однодумцями (їх було понад 20 осіб), відвідав Тарасову могилу. За це 23-річ-

ного Чубинського заарештували і вислали до Архангельської губернії. На півночі він прожив 7 років. Саме тут, у 1863 році, коли йому виповнилося 24, він написав текст свого вірша “Ще не вмерла Україна”. Після важких страждань, постійних переслідувань, кількох років хвороби 14 (26) січня 1884 року П. Чубинський помер, не доживши одного дня до свого 45-річчя.

Як свідчить його земляк Л. Білецький, поетичний текст пісні-гімну “Ще не вмерла Україна” швидко розійшовся у народі, серед інтелігенції, студентів, гімназистів. Особливо широкого розголосу набув вірш на західноукраїнських землях, ставши піснею. Згодом, після 1863 року, композитор М. Вербицький створив мелодію до слів “Ще не вмерла Україна”. Співавтор гімну народився у селі Ульчі 1815 року, що на Лемківщині, біля Сріблястого Сяну. Під час створення мелодії гімну йому було 38 років. Сьогодні, як згадує його земляк П. Клиш-Харидчак, такого села немає, воно знищене. Це сталося “на день Вознесіння Господнього 1946 року, коли ціле село було засипане гранатами й запальними кулями, від чого воно згоріло до тла. У вогні згоріло багато безборонних його мешканців...” [3, с. 115].

Мабуть, великого поширення гімн “Ще не вмерла Україна” набув тому, що його авторами були наддніпрянець П. Чубинський і галичанин (західноукраїнський композитор і диригент) М. Вербицький. Ця співдружність й понині підкреслює соборність українських земель. Нагадаємо, що в 1900 році у слов’янському світі національним для українців в Австро-Угорщині та Росії вважався саме гімн “Ще не вмерла Україна”, його всіляко популяризували різні організації. Він став Національним гімном, оскільки завжди закликав до бо-

ротьби і нагадував ворогам-поневолювачам про те, що Україна ще не вмерла. Водночас він оспівував сподівання українського народу на кращу долю.

І от 15 січня 1992 р. на засіданні Президії Верховної Ради України було затверджено текст і музичну редакцію Державного гімну України, авторами якого є композитор М. Вербицький та поет П. Чубинський. Відтепер громадяни незалежної держави щоранку, о 6-й годині, слухають цю мелодію. Вона використовується під час усіляких урочистостей – святкування видатних та історичних подій, на зібраннях трудових колективів, дипломатичних прийомах тощо.

Символіка української держави – невід’ємна частина української культури у контексті сучасної світової цивілізації. Відповідно до міжнародного права прапор, герб і гімн – це національні святині, на які ніхто не має права посягати. Передусім тому, що вони завойовані і відстояні протягом довговікової історії поневолення українського народу. Така незаперечна історична правда.

1. *Алексієвець М.* Історіософія української культури та її джерела. Культурне відродження в Україні. – Львів: Астериск, 1993. – 256 с.

2. *Лановик Б. та ін.* Історія України. – Львів, 1998. – 563 с.

3. *Клиш-Харидчак П.* Трагедія Улюча і 100-тя нашого Національного гімну // Календар світла. – Торонто (Канада): 1964. – 210 с.

4. *Лановик Б. та ін.* Історія України. – К., 1999. – 574 с.

5. *Шевчук В. П., Тараненко М. Г.* Історія української державності. Курс лекцій. – К.: Либідь, 1999. – 265 с.

6. *Нагаєвський І.* Історія української держави двадцятого століття. – К.: Укр. письменник, 1994. – 610 с.

Надійшла до редакції 3.03.2003.